

Het onderwijssysteem van

Moldavië

beschreven en vergeleken met
het Nederlandse systeem

Dit document geeft informatie over het onderwijssysteem van Moldavië. We leggen uit wat het Nederlandse equivalent is van de meest voorkomende diploma's uit Moldavië met als doel: toelating tot het Nederlands hoger onderwijs.

Disclaimer

We doen ons best om de informatie zo up-to-date mogelijk te houden. We aanvaarden echter geen aansprakelijkheid voor schade die is ontstaan als gevolg van fouten of onvolledige informatie in deze documenten.

Copyright

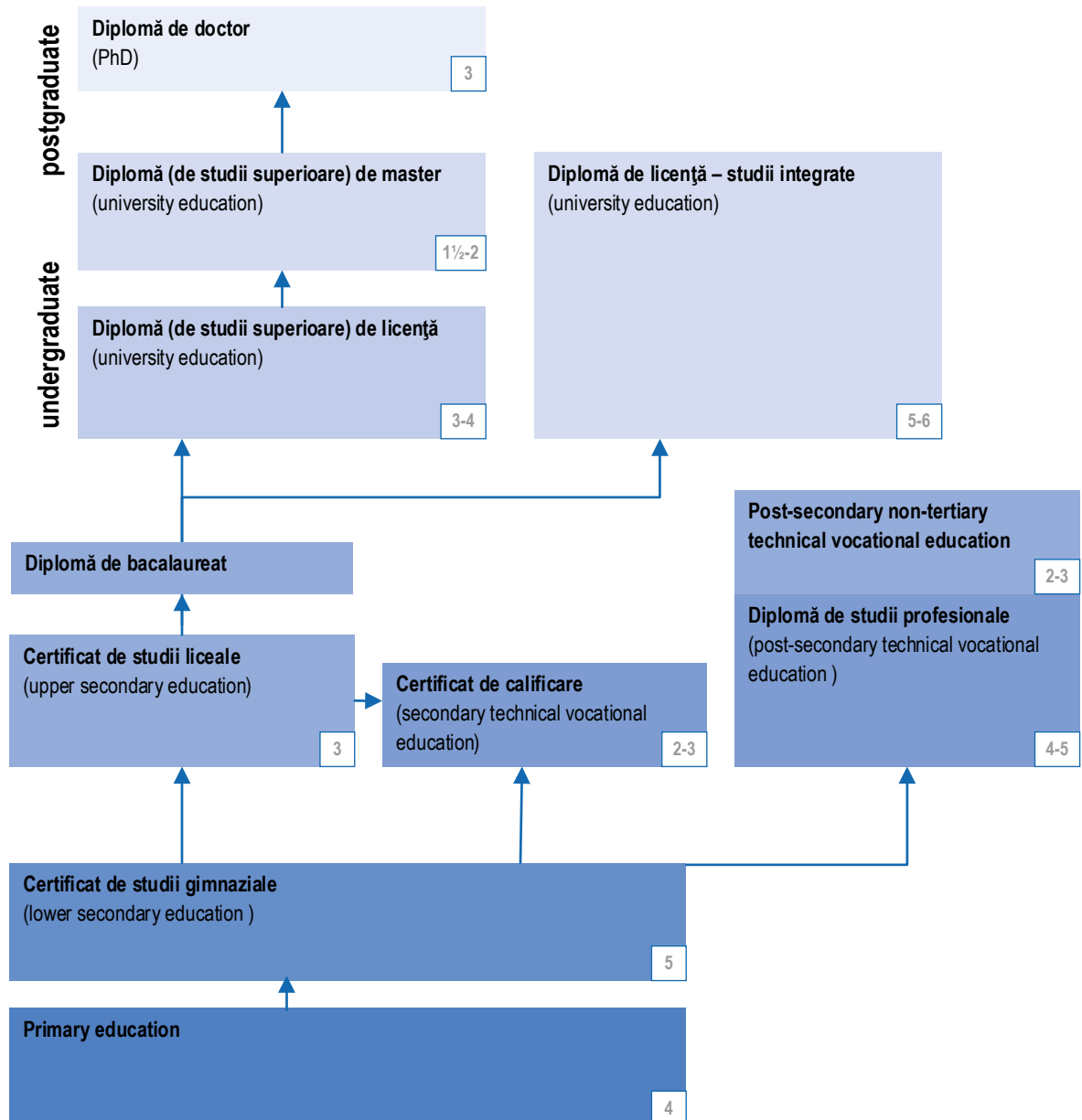

Op deze publicatie, met uitzondering van het beeldmateriaal, is de Creative Commons Naamsvermelding NietCommercieel 3.0 Unported-licentie van toepassing. Ga naar www.nuffic.nl/onderwerpen/copyright voor meer informatie over het hergebruik van deze publicatie.

■ Achtergrond

- **Land:** Moldavië, officieel de Republiek Moldavië (*Republica Moldova*). Het land maakte deel uit van de Sovjet-Unie, maar is sinds 1991 zelfstandig. Tot die tijd werd het onderwijssysteem van de Sovjet-Unie gevolgd. In 1992 kwam de eerste 'eigen' onderwijswet. In 2005 volgden grote aanpassingen door de aansluiting bij het Bolognaproces.
NB In het oosten ligt het gebied Transnistrië, een zelfuitgeroepen onafhankelijke staat die door bijna geen enkel land erkend wordt. Het valt formeel onder Moldavië, maar de overheid heeft daar weinig controle. Accreditatie van instellingen in dit gebied is problematisch.
- **Verantwoordelijk voor onderwijs:** het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Onderzoek, [Ministerul Educatiei, Culturii și Cercetării](#).
- **Lid Europese Unie:** Moldavië is geen lid van de EU. Het land tekende in 2014 het associatieverdrag met de Europese Unie, maar is formeel geen kandidaat-lidstaat.
- **Bolognaproces:** Moldavië is sinds 2005 lid van het Bolognaproces en de Europese Hogeronderwijsruimte (EHEA). In 2014 trad een nieuwe onderwijswet ([the Education Code 152/2014](#)) in werking om het hoger onderwijs in lijn te brengen met de Europese normen. Zie ook de pagina over Moldavië op de [EHEA-website](#).
- **Internationale verdragen:** Moldavië heeft in 1999 de Lissabon Erkenningconventie geratificeerd en ingevoerd. Het land heeft samenwerkingsovereenkomsten met 25 landen op het gebied van onderwijs. Vanwege een overeenkomst met Roemenië beschouwen deze landen elkaars *bacalaureat*-diploma's (van het voortgezet onderwijs) als gelijkwaardig. Ook zijn er regelingen voor Moldavische studenten die in Roemenië willen studeren.
- **Leerplicht:** 7 tot en met 18 jaar.
- **Voertaal onderwijs:** de voertaal is in principe Roemeens. De wet biedt mogelijkheden voor onderwijs in minderheidstalen, bijvoorbeeld Russisch, Oekraïens of Gaugazisch.
- **Schooljaar:** start in september; in totaal 33 tot 35 lesweken.
- **Schoolexamens:** scholen reiken normaal gesproken middelbareschool-diploma's uit in juli.
- **Academisch jaar:** start in september; 2 semesters van 15 weken.

■ Stroomschema: onderwijssysteem Moldavië

0 Duur van de opleiding

■ Waarderingstabel

In dit overzicht staan links de buitenlandse diploma's die veel voorkomen. De andere kolommen tonen de Nederlandse waardering met de vergelijkbare niveaus in het Nederlandse en Europese kwalificatieraamwerk.

Buitenlands diploma	Nederlandse waardering en NLQF-niveau		EQF-niveau
<i>Certificat de studii gimnaziale</i> , getuigschrift van de onderbouw van het voortgezet onderwijs	3 jaar algemeen vormend voortgezet onderwijs (het niveau is nog niet bepaald)	-	2
<i>Diplomă de studii profesionale</i> , diploma van beroepsstudie	mbo-diploma kwalificatieniveau 3 of 4	3/4	3/4
<i>Diplomă de bacalaureat</i> , baccalaureaatsdiploma	vwo-diploma	4+	4
<i>Diplomă (de studii superioare) de licență</i> , licentiaatdiploma (van hoger onderwijs)	bachelorgraad in het hbo of wo	6	6
<i>Diplomă (de studii superioare) de master</i> , masterdiploma (van hoger onderwijs)	mastergraad in hbo of wo	7	7

NB

- Dit is een globaal advies waaraan je geen rechten kunt ontleen.
- NLQF = Nederlands kwalificatieraamwerk, [EQF](#) = Europees kwalificatieraamwerk.
- Het EQF/[NLQF-niveau](#) zegt niet zozeer iets over de studie-inspanning of -inhoud, maar wel over wat iemand kan en weet als een bepaald leerproces is afgerond.
- Informatie over de Nederlandse waarderingen staat op onze website: [onderwijs en diploma's Nederland](#).
- [SBB, Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven](#), waardeert buitenlandse diploma's en opleidingen op vmbo- en mbo-niveau. De waardering kan afwijken wanneer SBB het diploma waardeert voor toelating tot het mbo of de arbeidsmarkt.

■ Basis- en voortgezet onderwijs

Basisonderwijs

Het Moldavisch basisonderwijs (*învățământul primar*) duurt 4 jaar, klas 1 tot en met 4, vanaf de leeftijd van 7 jaar. Het wordt gegeven door groepsleerkrachten. Aan het eind van deze fase maken leerlingen tests in rekenen en de moedertaal (Roemeens, Russisch, Oekraïens of Gaugazisch), en in het Roemeens als dat niet de moedertaal is.

Voortgezet onderwijs

Het voortgezet onderwijs bestaat uit 2 fasen:

- de 5-jarige onderbouw (*învățământul gimnazial*), klas 5 tot en met 9, vanaf de leeftijd van 11 jaar; en
- de 3-jarige bovenbouw (*învățământul liceal*), klas 10 tot en met 12, vanaf de leeftijd van 16 jaar.

Onderbouw van het voortgezet onderwijs

Leerlingen volgen de onderbouw van het voortgezet onderwijs aan een *gimnaziu*. Aan het eind doen ze een nationaal examen in 3 vakken: wiskunde, de moedertaal en per toerbeurt: geschiedenis, een vreemde taal, aardrijkskunde, biologie, scheikunde en natuurkunde. Als Roemeens niet de moedertaal is, komt daar een examen in het vak Roemeens bij.

Na deze fase gaan leerlingen door naar de bovenbouw van het algemeen vormend voortgezet onderwijs of ze stappen over naar een vorm van [beroepsonderwijs](#).

- [Duur](#): 5 jaar.
- Inhoud: een breed pakket aan vakken, van wiskunde en taal tot sociale en exacte vakken; 80-85% van het pakket bestaat uit verplichte vakken, de rest uit keuzevakken.
- Diploma: *Certificat de studii gimnaziale*, getuigschrift van de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Het *Certificat de studii gimnaziale* is qua niveau vergelijkbaar met 3 jaar algemeen vormend voortgezet onderwijs.

Bovenbouw van het voortgezet onderwijs

Leerlingen volgen de bovenbouw van het voortgezet onderwijs aan een *liceu*.

- Duur: 3 jaar.
NB Soms is het mogelijk om de bovenbouw via deeltijdonderwijs te volgen. In dat geval duurt de opleiding een jaar langer (tot en met de 13^e klas). Tot 2011

duurde de bovenbouw 2 jaar, een jaar korter dan nu. Geslaagde leerlingen ontvangen het *Attestat de studii medii de cultură generală*.

- Inhoud: leerlingen kiezen een profiel: kunst (*arte*), sociaal (*uman*), exact (*real*) of sport (*sport*). Ze volgen algemene vakken en profielvakken. 75 tot 80% van de tijd gaat naar verplichte vakken, de rest naar keuzevakken. Tot slot doen ze meestal het landelijke *bacalaureat*-eindexamen, het *examenul de bacalaureat*. Het examen, afgenomen door het *National Agency for Curriculum and Evaluation*, bestaat in elk geval uit 4 vakken: de moedertaal, 1 vreemde taal, geschiedenis of wiskunde (afhankelijk van het gekozen profiel) en 1 keuzevak. Voor leerlingen die in een minderheidstaal les krijgen, komt daar nog een 5^e vak bij: Roemeens.
- Diploma: *Diplomă de bacalaureat*, baccalaureaatsdiploma. Dit diploma biedt toegang tot het hoger onderwijs.

Het *Diplomă de bacalaureat* is qua niveau vergelijkbaar met een vwo-diploma.

NB Als leerlingen het *bacalaureat*-examen niet doen of niet halen, ontvangen ze het *Certificat de studii liceale* (Getuigschrift van de bovenbouw van het voortgezet onderwijs). Dit diploma biedt geen toegang tot hoger onderwijs, maar wel tot beroepsgerichte opleidingen.

Beroepsgericht technisch voortgezet onderwijs

Na 9 jaar basis- en lager voortgezet onderwijs kunnen leerlingen doorgaan aan een beroepsschool (*școală profesională*), college (*colegiu*) of excellentiecentrum (*centru de excelență*). Daar kunnen ze kiezen voor:

- voortgezet technisch beroepsonderwijs;
- postsecundair technisch beroepsonderwijs.

Voortgezet technisch beroepsonderwijs

De opleidingen in het voortgezet technisch beroepsonderwijs (*învățământul profesional tehnic secundar*) duren 2 of 3 jaar. De 3-jarige opleiding bestaat deels uit algemeen vormend onderwijs. Leerlingen sluiten de 2- of 3-jarige opleiding af met een *Certificat de calificare* (Getuigschrift van kwalificatie). Dit diploma geeft geen toegang tot hoger onderwijs. Wel kunnen leerlingen na afronding van dit soort opleidingen instromen in klas 12 van een school (*liceu*) die alleen algemeen vormend onderwijs biedt.

Postsecundair technisch beroepsonderwijs

De opleidingen in het postsecundair technisch beroepsonderwijs (*învățământul profesional tehnic postsecundar*) duren 3, 4 of 5 jaar, afhankelijk van de inhoud van de opleiding en de vooropleiding van de leerling. De leerlingen sluiten een opleiding af met:

- een *Diplomă de studii profesionale* (Diploma van beroepsstudie). NB Tot 2016 heette dit diploma *Diploma de studii medii de specialitate* (Diploma van gespecialiseerde middelbare beroepsopleiding). Het *Diplomă de studii profesionale* (Diploma van beroepsstudie) geeft toegang tot het hoger onderwijs in de soortgelijke richtingen (*Education Code art. 63*).

Het *Diploma de studii profesionale* (Diploma van beroepsstudie) is qua niveau vergelijkbaar met een mbo-diploma op kwalificatieniveau 3 of 4, afhankelijk van de duur en studierichting van de opleiding.

Met dit diploma kunnen leerlingen door naar het hoger onderwijs, in studierichtingen die aansluiten op de inhoud van de opleiding. Op vrijwillige basis kunnen deze leerlingen ook het *bacalaureat*-examen maken, en daarmee het *Diplomă de bacalaureat* behalen. Met dat diploma is er toegang tot alle richtingen in het hoger onderwijs.

■ Toelating tot hoger onderwijs

Het *Diplomă de bacalaureat* geeft toegang tot het hoger onderwijs in Moldavië. Sinds 2017 geeft het *Diploma de studii profesionale* ook toegang tot hoger onderwijs, maar alleen tot opleidingen in soortgelijke richtingen.

Toelating gebeurt op basis van de resultaten van het *bacalaureat*-examen en is competitief. Voor sommige studierichtingen, zoals kunst of journalistiek, moeten kandidaten ook een toelatingsexamen doen.

■ Hoger onderwijs

Moldavië heeft geen binair systeem. Er zijn dus geen aparte instellingen voor hoger beroepsonderwijs zoals in Nederland. Ook de opleidingsnamen of diplomamen maken vaak niet duidelijk of het om academisch of beroepsgericht onderwijs gaat.

Soorten instellingen

In Moldavië verzorgen universiteiten, academies en instituten het hoger onderwijs. Universiteiten bieden een breed pakket van studies en niveaus aan. Academies verzorgen studies in een breed vakgebied, zoals economie, kunst en openbaar bestuur. Instituten richten zich op een specifiek vakgebied, zoals bijvoorbeeld management of criminologie. Bij veel opleidingen kunnen studenten kiezen voor voltijd of deeltijd.

In 2019 zijn er:

- 17 staatsinstellingen;
- 9 erkende en geaccrediteerde privé-instellingen;

Voor de [accreditatie](#) van privé-instellingen gelden dezelfde regels als voor staatsinstellingen. Ze worden alleen anders gefinancierd. Studenten betalen er ongeveer hetzelfde bedrag collegegeld.

Hervormingen

In 2005 is Moldavië begonnen met hervorming van het hoger onderwijs. Inmiddels zijn alle instellingen voor hoger onderwijs (zowel privé als openbaar) wettelijk verplicht om de 3-cyclusstructuur toe te passen:

- Cyclus I: *Licență*
- Cyclus II: *Master*
- Cyclus III: *Doctor*

Het aantal studenten neemt de laatste jaren geleidelijk af vanwege het krimpen van de bevolking.

■ Universitair onderwijs

De gebruikelijke diploma's die studenten kunnen behalen in het hoger onderwijs:

- *Diplomă de licență*
- *Diplomă de master*
- *Diplomă de doctor*

Diplomă de licență

- **Duur:** 3 of 4 jaar, 180 of 240 [ECTS](#).
Opleidingen op het gebied van techniek en technologie, kunsten, rechten, engineering, landbouw en *double majors* duren 4 jaar. Opleidingen in sociale richtingen en menswetenschappen duren 3 jaar.
- Inhoud: instellingen kunnen binnen de brede (overheids)kaders zelf het curriculum bepalen. Studenten sluiten hun opleiding af met eindexamens en de verdediging van een scriptie (wetenschappelijk onderzoek of een projectrapport).
- Toelatingseisen: een *Diplomă de bacalaureat* of een *Diplomă de studii profesionale* in een soortgelijke studierichting.
- Diploma: *Diplomă de studii superioare de licență* (licentiaatdiploma van hoger onderwijs). Dit diploma geeft toegang tot masteropleidingen. Tot 2016 heette dit diploma: *Diplomă de licență* (licentiaatdiploma) met soms als toevoeging *învățământ superior* (hoger onderwijs).

Het *Diplomă (de studii superioare) de licență* is qua niveau vergelijkbaar met een bachelorgraad in het hoger beroepsonderwijs of wetenschappelijk onderwijs, afhankelijk van de aard van de opleiding.

Diplomă de master

- **Duur:** 1½ of 2 jaar, 90 of 120 ECTS. Beide lengtes komen ongeveer evenveel voor. Het totale traject van een bachelor- plus een masteropleiding moet altijd minimaal 5 jaar (300 ECTS) duren. Na een bachelor van 3 jaar volgt altijd een master van 2 jaar. Na een bachelor van 4 jaar volgt een master van 1½ jaar.
- Inhoud: instellingen kunnen binnen de brede (overheids)kaders zelf het curriculum bepalen. De opleidingen worden afgesloten met eindexamens en de verdediging van een scriptie (wetenschappelijk werk of projectverslag).
- Toelatingseisen: een *Diplomă de licență*.
- Diploma: *Diplomă de studii superioare de master*, Masterdiploma van hoger onderwijs. Tot 2017 heette het *Diplomă de master*, masterdiploma. Dit diploma geeft toelating tot de promotie, als de cijfers van een bepaald niveau zijn.

Het *Diplomă (de studii superioare) de master* is qua niveau vergelijkbaar met een mastergraad in het hoger beroepsonderwijs of wetenschappelijk onderwijs, afhankelijk van de aard van de opleiding.

Diplomă de doctor

Studenten kunnen promotietrajecten volgen aan *doctoral schools* van de universiteiten.

- Duur: formeel 3 jaar (180 ECTS).
- Inhoud: onderzoek, het schrijven en openbaar verdedigen van het proefschrift.
- Toelatingseisen: een masterdiploma met een gemiddeld cijfer van minimaal een 8,0.
- *Diplomă de Doctor* met de titel *Doctor in științe*. Het *Diplomă de doctor* biedt toelating tot postdoctorale opleidingen.

Geïntegreerde studies

Er bestaan ook geïntegreerde studies (*studii superioare integrate*) voor geneeskunde, farmacie, diergeneeskunde en architectuur. Het zijn in feite gecombineerde bachelor-masteropleidingen van 5 of 6 jaar (300-360 ECTS).

Studenten ronden deze opleidingen af met een *Diplomă de licență – studii integrate*. Dit diploma heeft door de tijd heen verschillende namen gehad:

- *Diplomă de licență* (eventueel aangevuld met de naam van het vakgebied);
- *Diplomă de studii superioare universitare de licență*;
- *Diplomă de studii superioare universitare*;
- en andere varianten.

Beoordelingssystemen

In Moldavië gebruiken instellingen in het voortgezet en hoger onderwijs een 10-punten systeem, waarbij 5 de laagste voldoende is en 10 het hoogste cijfer. Hoge cijfers komen vaker voor dan in Nederland.

Vaak wordt ook het A- tot en met F-systeem gebruikt. De omrekening is wettelijk geregeld en is als volgt:

In letters	In cijfers
A	9,01-10,0
B	8,01-9,0
C	7,01-8,0
D	6,01-7,0
E	5,0-6,0
FX	3,01-4,99
F	1,0-3,0

ECTS

Moldavië gebruikt het *European Credit Transfer and Accumulation System* (ECTS). Dit is geleidelijk ingevoerd vanaf 2005. 1 *credit* staat voor 30 uur werk.

Meer informatie over het ECTS staat in de Engelstalige [ECTS-gebruikershandleiding](#) van de Europese Commissie.

Kwalificatieraamwerken

In 2010 is het Moldavische kwalificatieraamwerk goedgekeurd, het *Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova* (CNCRM). Het CNCRM bestaat net als het Europese model uit 8 niveaus. Sommige niveaus van het Moldavische systeem verschillen van het Europese systeem:

- CNCRM-niveau 3 = bovenbouw voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs (in sommige gevallen met toegang tot hoger onderwijs);
- CNCRM-niveau 4 = postsecundair, technisch en beroepsonderwijs;
- CNCRM-niveau 5 = postsecundair, niet-tertiair technisch beroepsonderwijs.

Meer informatie staat in dit rapport: [National Report regarding the Bologna Process implementation 2012-2015, Moldova](#).

■ **Accreditatie en kwaliteitszorg**

In Moldavië bestaat er accreditatie voor zowel instellingen als opleidingen. Het *Agencia Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare* (ANACEC, [National Agency for Quality Assurance in Education and Research](#)) is verantwoordelijk voor kwaliteitszorg. ANACEC werd in 2014 opgericht. Het implementeert het overheidsbeleid, stelt normen op, en accrediteert zowel instellingen als opleidingen in hoger onderwijs en in het beroepsonderwijs. Accreditaties zijn 5 jaar geldig. Veel opleidingen zijn op dit moment nog niet geaccrediteerd. In dat geval is het voldoende als de instelling is geaccrediteerd.

Voor de oprichting van ANACEC werden instellingen geaccrediteerd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Onderzoek. Nu is het zo dat het ministerie de accreditaties van instellingen wel nog moet goedkeuren.

NB De accreditatie van instellingen in Transnistrië is problematisch. Transnistrië is een zelfuitgeroepen, onafhankelijke staat.

■ **Documenten controleren**

Voortgezet onderwijs

Voor beoordeling van een diploma van het voortgezet onderwijs is in ieder geval nodig:

- het afsluitend document (bijvoorbeeld het *Diplomă de bacalaureat*); en
- de cijferlijst van klas 10 tot en met 12 van het voortgezet onderwijs.

Het *Diplomă de bacalaureat* heeft een verplicht, landelijk format.

Hoger onderwijs

Nieuwe diploma's (met barcodes, vanaf ongeveer 2008) zijn opgesteld in het Roemeens en het Engels. Er is (vanaf 2005) een diplomasupplement bij, ook in het Roemeens en Engels. Oudere diploma's zijn soms ook tweetalig. Ze hebben een cijferlijst als bijlage.

Verificatie

Middelbareschooldiploma's en hogeronderwijsdiploma's zijn te verifiëren via de [website 'Verificarea Actelor de Studii'](#) (Verificatie van Studiedocumenten) van het ministerie van Onderwijs. Dat kan alleen bij diploma's met barcodes links- en rechtsonder. Je voert beide nummers in (op het diploma staat het registratienummer linksonder en het diplomnummer rechtsonder). Dan krijg je een samenvatting van de diplomagegevens.

Diplomasupplement

Alle hogeronderwijsinstellingen gebruiken het diplomasupplement. Dat biedt een overzicht van de afgelegde examens, cijfers en behaalde ECTS-credits. Het

document is zowel in het Roemeens als Engels beschikbaar. Meer informatie over het *Diploma Supplement* (DS) staat op de [Europass-website](#).

Diplomawaardering

Nuffic beoordeelt een diploma volgens de principes van de [Lissabon Erkenningsconventie](#) (1997). Een praktische uitwerking van deze uitgangspunten is het Europese [EAR handboek \(e-manual\)](#).

■ Overzicht hogeronderwijsinstellingen

- Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Onderzoek biedt een [overzicht van erkende staats- en privé-instellingen](#) (alleen in het Roemeens) en een [overzicht van erkende opleidingen](#) (alleen in het Roemeens).
- Het [Agentia Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare](#) (ANACEC) heeft een [overzicht van erkende opleidingen](#).

■ Handige websites

- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Onderzoek, [Ministerul Educatiei, Culturii și Cercetării](#), met onder meer het [Directia Cadrul Național al Calificărilor](#) (*National Qualifications Framework Department*). Dit is ook de [ENIC Moldova](#).
- [Verificatiewebsite](#) van de Moldavische overheid: [Verificarea Actelor de Studii](#) (Verificatie van Studiedocumenten).
- Het [Agentia Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare](#) (ANACEC, *National Agency for Quality Assurance in Education and Research*) is verantwoordelijk voor kwaliteitszorg.
- Het ANACEC publiceerde het [document met de huidige onderwijswet](#) (in het Engels).

■ Begrippenlijst

- **Bolognaproces:** Het proces dat is gestart nadat 29 Europese ministers van Onderwijs de 'Bologna Declaration' hebben getekend in 1999, waarmee ze onder meer afspraken om een Europese ruimte voor hoger onderwijs (*European Area for Higher Education – EHEA*) te creëren: "Een open ruimte die studenten, afgestudeerden en hogeronderwijspersoneel in staat stelt te profiteren van ongehinderde mobiliteit en gelijke toegang tot hoger onderwijs van hoge kwaliteit." Daaronder valt het opzetten van een systeem gebaseerd op 2 fases, *undergraduate* en *graduate*, ook wel de bachelor-masterstructuur genoemd. In 2003 is een [derde cyclus](#) toegevoegd voor doctoraalopleidingen. Momenteel heeft de EHEA [48 leden](#).
- **Duur:** De nominale opleidingsduur, dat wil zeggen de lengte van de voltijdopleiding (geen deeltijd) zonder studievertraging.

- **Graduate-opleiding:** Een opleiding in het hoger onderwijs na afronding van een bachelorgraad. Zie ook de beschrijving in de Nuffic Glossary: [graduate](#).
- **Lissabon Erkenningsconventie:** Het verdrag over de erkenning van kwalificaties in het hoger onderwijs in de Europese regio, werd in 1997 opgesteld door de Raad van Europa en Unesco. Het doel is om eerlijke erkenning te bevorderen tussen de partijen die de conventie hebben bekrachtigd. Lees meer op de [website van de Raad van Europa](#).
- **Undergraduate-opleiding:** Een opleiding voor een bachelorgraad. Zie ook de beschrijving in de Nuffic Glossary: [undergraduate](#).